

Zadatak 2

Dat je bilans stanja na početku i kraju godine kao i bilans uspeha preduzeća «Ateks»:

BILANS STANJA

AKTIVA	Na početku	Na kraju
Gotovina	2.000	1.000
Kupci	5.000	3.000
AVR	1.000	-
Zalihe	7.000	8.000
Ukupna obrtna sredstva	15.000	12.000
Osnovna sredstva (nabavna vrednost)	15.000	18.000
IV osnovnih sredstava	2.000	3.000
Osnovna sredstva (sadašnja vrednost)	13.000	15.000
Ukupna aktiva	28.000	27.000
PASIVA	Na početku	Na kraju
Dobavljači	1.500	1.000
Kratkoročni krediti	2.500	1.500
Kratkoročne obaveze	4.000	2.500
Dugoročni krediti	5.000	3.000
Ukupne obaveze	9.000	5.500
Sopstveni izvori (početno ulaganje)	15.000	18.000
Akumulirana dobit	4.000	3.500
Sopstveni izvori	19.000	21.500
Ukupna pasiva	28.000	27.000

BILANS USPEHA za period 01.01. – 31.12.t.g.

Neto prihod od realizacije	25.000
- Cena koštanja realizovanih proizvoda	10.000
Bruto dobit	15.000
- Troškovi prodaje	1.000
- Troškovi uprave i administracija	1.500
- Amortizacija	3.500
Poslovna dobit	9.000
- Kamate na kredite	1.500
Dobit pre oporezivanja	7.500
- Porez na dobit (10%)	750
Neto dobit	6.750

a) Izračunati i objasniti pokazatelje likvidnosti:

- opšti ratio likvidnosti
- posebni ratio likvidnosti
- neto obrtna sredstva

b) Izračunati i objasniti pokazatelje aktivnosti:

- koef.obrta kupaca
- koef.obrta zaliha
- koef.obrta dobavljača
- koef.obrta ukupnih obrtnih sredstava
- koef.obrta neto obrtnih sredstava
- koef.obrta osnovnih sredstava
- koef.obrta ukupnih poslovnih sredstava

- koef.obrta sopstvenih sredstava

c) Izračunati i objasniti pokazatelje finansijske strukture:

- odnos pozajmljenih prema ukupnim izvorima
- odnos dugoročnog duga i sopstvenih izvora
- odnos dugoročnog duga i dugoročnih izvora
- koef.pokrića fiksnih rashoda na ime kamate
- koef.pokrića ukupnog duga (otplata glavnice u t.g. je iznosila 1.200 din.)

a) POKAZATELJI LIKVIDNOSTI

$$\text{opšti (tekući) racio likvidnosti (ORL)} = \frac{\text{obratna sredstva}}{\text{kratkoročne obaveze (tekuće)}}$$

U obrtna sredstva spadaju: zalihe, potraživanja od kupaca, sredstva na žiro računu, gotovina u blagajni, aktivna vremenska razgraničenja, kratkoročne hartije od vrednosti,...

U kratkoročne obaveze spadaju: dobavljači, kratkoročni krediti,...

$$ORL_p = \frac{15.000}{4.000} = 3,75 : 1 \quad ORL_k = \frac{12.000}{2.500} = 4,8 : 1$$

komentar: Svaki dinar kratkoročnih obaveza pokriven je s 3,75 din obrtnih sredstava na početku godine odnosno s 4,8 dinara na kraju godine.

* optimalan odnos 2:1

Do poremećaja ovog pokazatelja može doći usled više faktora:

- veličina i vrsta preduzeća
- obim poslovanja
- vremensko vezivanje obrtnih sredstava
- vrste i vreme kreditiranja

Npr: odnos 3:1 može biti opasan za preduzeće koje ima visok iznos obrtnih sredstava vezan u zalihama pri čemu kratkoročne obaveze dospevaju u veoma kratkom (bliskom) vremenu.

Odnos 1:1 ukazuje na to da određene institucije imaju većinu obrtnih sredstava u gotovini i hartijama od vrednosti, dok kratkoročne obaveze im dospevaju kroz nekoliko meseci.

$$\text{Poseban racio likvidnosti (brzi, rigorozni), (PRL)} = \frac{\text{likvidna sredstva}}{\text{kratkoročne obaveze}}$$

U likvidna sredstva spadaju: gotovina, kratkoročne hartije od vrednosti, sredstva na žiro računu, ... (sve osim zaliha).

Ukalkusane obaveze – prenete iz prethodnog perioda (ne ulaze u kratkoročne obaveze) kod opšteg se uzimaju, a kod posebnog ne.

$$PRL_p = \frac{8.000}{4.000} = 2 \quad PRL_k = \frac{4.000}{2.500} = 1,6 \quad * \text{ smanjenje}$$

komentar: Svaki dinar kratkoročnih obaveza pokriven je s 2 dinara likvidnih sredstava na početku godine, odnosno 1,6 dinara na kraju godine.

* optimalan odnos je 1:1

neto obrtna sredstva (NOS) = obrotna sredstva – kratkoročne obaveze

Pokazatelj NOS ima višu vrednost ako uz istu brzinu konverzije zaliha i potraživanja u gotovinu automatski dolazi i do višeg stepena likvidnosti. Naime, radi se o tzv. perspektivnoj likvidnosti, jer NOS obezbeđuju sposobnosti zaduživanja preduzeća na kratak rok.

$$NOS_p = 15.000 - 4.000 = 11.000$$

$$NOS_k = 12.000 - 2.500 = 9.500$$

$$ORL_p = 3,75$$

$$ORL_k = 4,8$$

komentar: Preduzeće ima povećanu likvidnost koja se u perspektivi povećava, pri čemu u isto vreme dolazi do smanjenja kratkoročnih obaveza.

b) POKAZATELJI AKTIVNOSTI

koeficijent obrta kupaca = $\frac{\text{neto prihod od realizacije}}{\text{prosecan saldo kupaca}}$

$$= \frac{25.000}{\frac{5.000 + 3.000}{2}} = \frac{25.000}{4.000} = 6,25$$

Koeficijent obrta kupaca pokazuje da svakih 6,25 dinara ostvarenog prihoda od prodaje u toku jedne godine, 1 dinar ostaje nenaplaćen u saldu potraživanja od kupaca.

$$\text{Period naplate potraživanja} = \frac{360}{\text{koef. obrta kupaca}} = \frac{360}{6,25} = 57,6$$

Preduzeće svakog 58-og dana naplati svoja potraživanja od kupaca.

koeficijent obrta zaliha = $\frac{\text{cena koštanja (VT) realizacije}}{\text{prosecan saldo zaliha}}$

$$KOZ = \frac{10.000}{\frac{7.000 + 8.000}{2}} = \frac{10.000}{7.500} = 1,33$$

komentar: Na svakih 1,33 dinara rashoda na ime realizacije proizvoda, 1 din. ostaje vezan u zalihama.

koeficijent obrta dobavljača = $\frac{\text{cena koštanja realizovanih proizvoda} \pm \text{zalihe}}{\text{prosecan saldo dobavljača}}$

$$KOd = \frac{10.000 + 1.000}{\frac{1.500 + 1.000}{2}} = \frac{11.000}{1.250} = 8,8$$

komentar: Obaveze prema dobavljačima izmiruju se 8,8 puta godišnje.

koeficijent obrta ukupnih obrtnih sredstava

$$= \frac{\text{cena koja se realiz. proiz. + svi ostali FT}}{\text{prosecna obrtna sredstva}}$$

(efikasnost korišćenja obrtnih sredstava)

$$= \frac{10.000 + 1.000 + 1.500 + 3.500}{\frac{15.000 + 12.000}{2}} = \frac{16.000}{13.500} = 1,19$$

komentar: Prosečna obrtna sredstva su 1,19 puta u toku godine korišćena za plaćanje rashoda.

$$\text{koeficijent obrta neto obrtnih sredstava} = \frac{\text{neto prihod od realizacije}}{\text{prosecna neto obrtna sredstva}}$$

$$= \frac{25.000}{\frac{11.000 + 9.500}{2}} = \frac{25.000}{10.250} = 2,44$$

komentar: Svaki dinar prosečno angažovanih NOS pokriven je s 2,44 dinara prihoda od realizacije.

$$\text{koeficijent obrta osnovnih sredstava} = \text{koef. OS} = \frac{\text{neto prihod od realizacije}}{\text{prosecna vrednost OS}}$$

** koristimo nabavnu vrednost

$$= \frac{25.000}{\frac{15.000 + 18.000}{2}} = 1,5$$

komentar: Svaki dinar prosečno angažovanih osnovnih sredstava doneo je 1,5 dinar neto prihoda od realizacije (prodaje).

koeficijent obrta ukupnih poslovnih sredstava

$$Ko. \sum PS = \frac{\text{neto prihod od realizacije}}{\text{prosecna vrednost PS}} = \frac{25.000}{\frac{28.000 + 27.000}{2}} = 0,9$$

* treba da bude više od 1.

komentar: Svaki dinar angažovan u poslovanje donosi 0,9 dinara (para) prihoda od realizacije.

koeficijent obrta sopstvenih sredstava

$$Ko. SS = \frac{\text{neto prihod od realizacije}}{\text{prosecno angazovana sopstvena sredstva}} = \frac{25.000}{\frac{19.000 + 21.500}{2}} = 1,2$$

** sopstvene izvore

komentar: Svaki dinar angažovanih sopstvenih izvora doneo je 1,2 dinara prihoda od realizacije (prodaje).

C) POKAZATELJI FINANSIJSKE STRUKTURE

pokazatelj koji stavlja u odnos pozajmljenih prema ukupnim izvorima

$$= \frac{\text{pozajmljeni izvori}}{\text{ukupni izvori}}$$

$$Op = \frac{9.000}{28.000} = 0,32 : 1$$

$$Ok = \frac{5.500}{27.000} = 0,2 : 1$$

komentar: Odnos na početku godine ukazuje da je svaki dinar ulaganja u poslovnu imovinu pribavljen iz dugova (dugoročnih i kratkoročnih) u iznosu od 0,32 dinara ili 32%, dok je ostatak od 0,68 dinara ili 68%, finansiran iz sopstvenih izvora.

odnos dugoročnog duga i sopstvenih izvora $= \frac{\text{dugoročni dugovi}}{\text{sopstveni izvori}}$

$$Op = \frac{5.000}{19.000} = 0,26 : 1$$

$$Ok = \frac{3.000}{21.500} = 0,14 : 1$$

komentar: Na svaki dinar ulaganja iz sopstvenih izvora preduzeće je angažovalo 0,26 dinara duga, odnosno dugoročni dugovi učestvuju u finansiranju s 26% u odnosu na sopstvene izvore.

odnos dugoročnog duga i dugoročnih izvora $= \frac{\text{dugoročni dugovi}}{\text{dugoročni izvori}}$
(sopstveni K. i dugoročni krediti)

$$Op = \frac{5.000}{19.000 + 5.000} = 0,21 : 1$$

$$Ok = \frac{3.000}{21.500 + 3.000} = 0,12 : 1$$

komentar: Od ukupnih dugoročnih izvora preduzeće je 21% pribavilo iz dugoročnih kredita na početku godine, odnosno 12% na kraju godine.

* Ovde nema standarda. Na ovaj odnos utiče niz faktora:

- viši iznos dugovanja ima za posledicu nižu likvidnost
- odnos rentabilnosti i likvidnosti
- sklonost ka riziku i sl.

koeficijent pokriva fiksni rashoda na ime kamata

$$= \frac{\text{poslovni dobitak}}{\text{rashodi na ime kamata}} = \frac{9.000}{1.500} = 6$$

komentar: Svaki dinar rashoda na ime kamate pokriven je sa 6 dinara poslovnog dobitka.

* Da bi se utvrdilo koliko je finansijsko naprezanje preduzeća neophodno je raspolagati sa podacima za nekoliko godina, tendencijama u kretanju kamata i sl. Ovaj pokazatelj se koristi za ocenu poželjnosti angažovanja dodatnih dugova (dodatna kamata se sabira sa postojećom i nakon toga se vrši izračunavanje ovog koeficijenta).

** Kamata kao nadoknada za korišćenje tuđih sredstava predstavlja trošak poslovanja i umanjuje poresku osnovicu. Otplata glavnice ide na teret dela dobiti (profita) posle oporezivanja umanjuje neto dobitak

koeficijent pokrića ukupnog duga =
$$\frac{\text{Poslovni dobitak}}{\text{Kamata} + \text{Otplata glavnice} \cdot \underbrace{\left(\frac{1}{1-p}\right)}_{\text{stopa poreza}}}$$

* Ovo je pokazatelj koji pruža sliku o sposobnosti preduzeća da otplaćuje dug.

$$= \frac{9.000}{1.500 + 1.200 \cdot \left(\frac{1}{1-0,1}\right)} = 3,17$$

!!! AKO PORESKA STOPA U ZADATKU ZA KOLOKVIJUM NIJE DATA UZIMA SE 50%. !!!

komentar: Svaki dinar periodičnog anuiteta je pokriven sa 3,17 dinara poslovnog dobitka.

Koliko je to dobro, zavisi od izloženosti preduzeća riziku i potrebe finansiranja iz dodatnih dugova. Što je ovaj koeficijent niži, viši je stepen rizika, sa stanovišta poverilaca, jer pretpostavlja i srazmerno napregnutiju strukturu njihovog kapitala.